
Läpäisyn tehostamisohjelman historiikki. Muistikuvia ja hyviä käytäntöjä.

Läpäisyn tehostamisohjelman RoadShow syksyllä 2015

Läpäisyn tehostamisen historiikki/käsikirja

- Summaa läpäisyn tehostamisohjelman keskeiset havainnot ja uudet käytännöt
 - Läpäisyyn liittyvä viisaus on siellä jossakin
 - Tehostamisohjelman viitekehys ja rajaukset
 - Neljä tulokulmaa läpäisyyn:
 - Johtajuus
 - Luotsaaminen läpi ammatillinen koulutuksen
 - Opetuksen toteuttaminen ja oppimisympäristöt
 - Oppimisen tuki ja hyvinvointi
 - Muistilista ja itsearviointin esimerkki ("Sinisen meren strategia")
 - Julkaisu joulukuussa (Saku ry) + nettijulkaisu
-

Kymmenen sinistä ajatusta läpäisyn tehostamiseksi

1. Yksilöä tuetaan yhteisöä kehittämällä

MITÄ SE TARKOITTAÄ?

Ongelmaisia opiskelijoita tuetaan kaikkien hyvinvointia kehittämällä. Oppilaitos tulee ymmärtää työyhteisönä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Työ- ja opiskeluilmapiiri, työssä- ja opinnoissa jaksaminen. Hyvinvointi ja viihtyvyys syntyy myös hyvin pienistä arkisista asioista.

2. Pimeässä kaikki kissat ovat harmaita

MITÄ SE TARKOITTAÄ?

Liiasta ongelmakeskeisyydestä pois. Eronneet on perinteisesti ajateltu ongelmallisiksi ja ”syrjäytyneiksi”, vähemmistöksi (10-15 %). Kuitenkin arviolta 30-40 prosenttia on kiikun kaakun opinnoissa viihtymisen ja jatkamisen suhteen (alasta riippuen).

Mustavalkoisesta ajattelusta harmaan eri sävyjen tunnistamiseen. Jatkavissakin asuu (ainakin joskus) pieni eroamisen ja haluttomuuden ajatus, eroavissa palaa (ainakin joskus) pieni jatkamisen ja innon liekki.

3. ”Missä me ollaan ja oonko mäkin siellä?”

(Matti Nykänen)

MITÄ SE TARKOITTA?

Opiskelun hallinnan kokemusta. Opiskelija on "kartalla" omista opinnoistaan. Oman opiskelun kokonaisuus, tavoitteet, tehdyt suoritukset, jäljellä olevat tehtävät ja mahdolliset rästit ovat tiedossa. Tällä hetkellä yhtenä läpäisyn hidasteena on epätietoisuus omista opinnoista ja lukujärjestyksestä, puuttuu tietoa siitä missä pitäisi olla ja mihin aikaan. Myös opettajat ovat epätietoisia ja paikoin hukassa.

Opintojen organisointi, seuranta, lukujärjestyksen suunnittelu, opiskelijan itseohjautuvuus ja parempi tiedottaminen lisäävät opiskelun hallintaa.

4. Suvaitsevaisuutta vai paksumpia nahkoja?

MITÄ SE TARKOITTA?

Ainokaiset ja erilaiset läpäisee heikommin. Naisvaltaisilla aloilla miesopiskelijat eroaa todennäköisemmin, miesvaltaisilla aloilla puolestaan naiset. Yhtenä syynä vanhakantaiset asenteet (opettajien, työssäoppimispaikkojen ja muiden opiskelijoiden taholta). Oppilaitoksissa on sukupuoleen liittyvää syrjintää ja myös rasismia.

Jos erotaan syrjinnän tai kiusaamisen takia, onko kyse yksilön vai yhteisön ongelmasta? Lääkkeenä suvaitsevaisuuden lisääminen (tai paksunahkaisuuden kasvattaminen)

5. Hyvä opettaja ja paha opettaja?

MITÄ SE TARKOITTA?

Opettajan persoonalla ja käyttäytymisellä ratkaiseva merkitys. Opiskelijat listaavat pitkän listan toiveadjektiiveja hyvää opettajaa kuvatessaan. Esimerkiksi *kärsivällinen* opettaja pysähtyy varmistamaan, että kaikki ovat oppineet asiat. Kärsivällisyyden ohella avainkäsitteenä voidaan pitää *uskallusta*. Rennolta ja turvalliselta opettajalta uskaltaa kysyä jos jokin asia jää epäselväksi. Opiskelijakyselyssä väitteellä ”opettajat ovat kannustavia ja myönteisiä” oli selkeä yhteys opintojen hyvään läpäisyyn.

Mutta onko opettajalla mahdollisuus olla hyvä opettaja nykyisen ammatillisen koulutuksen myllerryksessä?

6. Digitaalinen opettajuus

MITÄ SE TARKOITTAÄ?

Somepedagogiikan yleistymisen myötä opettaminen ja oppiminen tapahtuu yhä useammin verkossa tai esimerkiksi erilaisten äly- ja mobiililaitteiden avulla.

Digitaalinen opettaja on aina läsnä (kärsivällisenä ja väsymättömänä) ja oppimisympäristö laajenee sekä ajallisesti että paikallisesti. Menetelmät perustuvat fyysisen opettajan monistamiseen ja kloonaamiseen. Kun digitaalinen opettaja on aina läsnä ja saatavilla, hajallaan erilaisissa tableteissa, tietokoneissa ja muistitikuissa, niin perinteisten opettajien ei tarvitse aina olla läsnä. Resursseja vapautuu erityistä tukea tarvitsevien ohjaukseen tai muuhun täsmäopetukseen.

7. Työntäyteisiä koulupäiviä

MITÄ SE TARKOITTA A?

”Tekemisen puute” on eräs opinnoista eroamisen syy. Tehtävät saadaan valmiiksi, mutta seuraavaa vaihetta ei päästä aloittamaan (materiaalin puuttuminen, vapaiden koneiden puute, lukujärjestykselliset asiat, opettaja ei ole paikalla). Opiskelupäivissä on erilaisia luppoaikoja ja turhauttavia taukoja. Opiskelijakyselyssä reilu kolmannes (35 %) opiskelijoista oli eri mieltä väitteestä ”opiskelupäivät ovat haastavia ja työntäyteisiä”.

Keskeisinä ratkaisuin a opetuksen tehokkaampi organisointi, henkilökohtaistaminen, digitalisaatio ja itseohjautuvuuden lisääminen.

8. Omissa ja oikeissa opinnoissa

MITÄ SE TARKOITTA?

Opiskelija on oman oppimisensa omistaja. Omistajuutta tuetaan itseohjautuvuutta lisäämällä. Itseohjautuvuus kehittyy mielekkäiden opetusmenetelmien, hyvinvoivan oppimisympäristön, osallisuuden ja itsetuntemuksen kautta.

Opiskelijan osaaminen ja opiskelija itse tunnustetaan. Opiskelijan aiempi osaaminen ja oppimistyyli vastaa opetuksen tarjontaan. Erilaiset oppimisympäristöt vaativat erilaisten osaamisten, valmiuksien ja tarpeiden tunnistamista ja tunnustamista. Tarvelähtöinen opetus kunniaan. Yliopettamisen ja alioppimisen karikot vältetään.

9. Jäljet johtavat peruskouluun

MITÄ SE TARKOITTA?

Yhteishakujärjestelmän ongelmat. Ammatilliseen koulutukseen tulee liikaa väärän alan valinnoita. Lisäksi yhteishaku asettaa lapset eriarvoiseen asemaan valintojen vapauden suhteen. Hyvin pärjänneet saavat valita mieleisensä opiskelupaikan. Huonosti pärjänneet joutuvat hakemaan ja menemään sinne minne pääsevät.

Ammatilliset oppilaitokset voivat tarjota räätälöityä ohjausta yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Toisen asteen nivelvaiheeseen rakennetaan kaarisilta, ammatinvalinnan ja ammatilliseen opiskeluun valmistautumisen kulkuväyläksi.

10. ”Kohtelee oppilaitoksen ihmisiä ikään kuin he olisivat inhimillisiä olentoja”

”Kohtelee ihmisiä tieteellisissäkin tarkoituksissa ikään kuin he olisivat inhimillisiä olentoja” (Ron Harre 1972)

MITÄ SE TARKOITTAÄ?

Läpäisyn tehostaminen ei ole mitään raketitiedettä. Kun henkilökunta ja opiskelijat kohtelevat toisiaan ihmisinä ja ovat ihmisiksi, niin sillä päästään jo pitkälle. Hyvän läpäisyn oppilaitoksille on usein tyypillistä se, että siellä vallitsee eräänlainen suvaitsevaisuuden, yhteistyön ja toisten kunnioittamisen eetos.

Ihmisten parhaat mahdolliset puolet saadaan esiin kun heitä kohdellaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Muita ajatuksia?

- 1. Yksilöä tuetaan yhteisöä kehittämällä.
- 2. Pimeässä kaikki kissat ovat harmaita
- 3. "Missä me ollaan ja oonko mäkin siellä?" (Matti Nykänen)
- 4. Ainokaisten vaikeudet
- 5. Hyvä opettaja ja paha opettaja?
- 6. Digitaalinen opettajuus
- 7. Työntäyteiset koulupäivät
- 8. Omissa ja oikeissa opinnoissa
- 9. Jäljet johtaa peruskouluun
- 10. "Kohtele oppilaitoksen ihmisiä ikään kuin he olisivat inhimillisiä olentoja" (mukailtu: Rom Harré 1972)

Läpäisyn tehostamisen muisti- tai tarkistuslista

- **Muistilistaan on koottu läpäisyn tehostamisohjelman aikana tärkeiksi havaittuja teemoja ja tavoitteita.** Tämä indikaattorijäsennys tarjoaa yhden (havainto) esimerkin koulutuksen järjestäjien tekemän itsearviointin ja kehittämisen tueksi. Lähes samaa jäsenystä käytettiin keväällä 2015 tehdyssä osaamistarvekartoituksessa. Jäsennys on tehty tehostamisohjelman viitekehyksen ja rajauksen mukaan, eli sen kattavuutta ja soveltuvuutta tulee arvioida omista lähtökohdista.
- **Itsearviointin ja kehittämisen esimerkkipälineenä käytetään Sinisen meren strategiaa.** Tämä strategiatyökalu sopii tilanteisiin, joissa haetaan uusia innovatiivisia näkökulmia ja ratkaisuja. Kyseistä mallia on jo testattu läpäisyn tehostamisohjelman aikana ja sen soveltuvuus on osoittautunut hyväksi
- **Malli sopii tiimimuotoiseen kehittämiseen ja laadulliseen arviointiin.** Oma toimintaympäristöä arvioidaan seuraavilla kysymyksillä: mitä tulisi poistaa, mitä vähentää, mitä lisätä ja mitä kokonaan uutta luoda? Nämä asiat voivat olla käytäntöjä, prosesseja, ihmisiä, resursseja tai mitä tahansa.

Johtajuuden teemat

LÄPÄISYN TEHOSTAMINEN	MITÄ POISTETAAN?	MITÄ VÄHENNETÄÄN	MITÄ LISÄTÄÄN?	MITÄ UUTTA LUODAAN?
JOHTAJUUS				
Läpäisy osana kokonaisstrategiaa				
Läpäisyyn liittyvien tarpeiden ja tavoitteiden määrittely				
Läpäisyn kehittämisen koordinointi				
Verkostot ja tiimit läpäisyn tukena				
Tehokas resurssien käyttö				
Ennakointi- ja seurantatieto läpäisyn tukena				
Henkilöstön osaaminen				
Arvot ja asenteet läpäisyn tukena				
Koulutusyksiköiden ja oppilaitosten yhteistyö				
Työelämäyhteistyö läpäisyn tukena				
Johdon ja henkilöstön vuorovaikutus				

Luotsaaminen

LUOTSAAMINEN	MITÄ POISTETAAN?	MITÄ VÄHENNETÄÄN	MITÄ LISÄTÄÄN?	MITÄ UUTTA LUODAAAN?
Perusopetuksen ammatinvalintaan vaikuttaminen				
Nivelvaiheen ohjaus- ja tukipalvelut				
Opintojen alkuvaiheen huomiointi				
Varhainen puuttuminen ns. huolivaiheen opiskelijoihin				
Ryhmänohjaaja osana ohjausprosessia				
Opinto-ohjaus läpäisyn tukena				
Keskeyttävien ohjaus- ja tukipalvelut				
Opiskelun päättövaiheen ohjaus- ja tukipalvelut				
Opintojen etenemisen seuranta				
Opiskelijalle tiedottaminen				
Opiskelijan itseohjautuvuus				
HOPS opintojen tukena				

Opetuksen toteuttaminen

OPETUS	MITÄ POISTETAAN?	MITÄ VÄHENNETÄÄN	MITÄ LISÄTÄÄN?	MITÄ UUTTA LUODAAN?
Aiemmin opitun tunnustaminen				
Vaihtoehtoiset oppimisympäristöt				
Somepedagogiikka				
Yksilölliset ja joustavat opintopolut				
Työssäoppiminen läpäisyn tukena				
Muut työelämässä oppimisen käytännöt				
Opettajien yhteistyö				
YTO-integrointi				
Opettajien ja opiskelijoiden vuorovaikutus				
Opiskelijoita osallistavat opetusmenetelmät				
Osaamisperusteisuuden toteuttaminen				
Tehokas organisointi ja ajankäyttö				
Rästien suoritus				

Opiskelun tuki ja hyvinvointi

OPISKELUN TUKI	MITÄ POISTETAAN?	MITÄ VÄHENNETÄÄN	MITÄ LISÄTÄÄN?	MITÄ UUTTA LUODAAN?
Hyvinvoiva oppimisympäristö kokonaisuudessaan				
Opiskelu- ja työhyvinvointi				
Opiskeluhoolto opintojen tukena				
Erityisopiskelijoiden palvelut				
Kodin ja koulun yhteistyö				
Opiskelija-asuntolat ja asumisen tuki				
Harrastustoiminta				
Monialainen yhteistyö				
Vertaistuki				
Osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet				
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo				